

Prowadzenie postępowania powypadkowego w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Zdarzenie z kategorii „Nagle zachorowania”

Studium przypadku na tle przepisów ustawowych i wyroków sądów

Bartosz Nyckowski

Abstrakt

Zjawisko wypadkowości w rolnictwie jest poważnym problemem społecznym. Jednym z ustawowych zadań Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS, Kasa) jest prowadzenie działalności prewencyjnej, mającej na celu zmniejszenie ilości zdarzeń wypadkowych. Szczegółowa analiza przyczyn i okoliczności wypadków jest możliwa dzięki właściwemu prowadzeniu postępowania powypadkowego. Celem artykułu jest pokazanie różnic w przygotowaniu materiału dowodowego w przypadku wystąpienia zdarzeń z kategorii „nagle zachorowania”, z rozróżnieniem przyczyny wewnętrznej i zewnętrznej wypadku przy pracy rolniczej. Autor podaje praktyczne przykłady opracowania dokumentacji powypadkowej, zwracając szczególną uwagę na formę przygotowania zapytania do Lekarza Regionalnego Inspektora Orzecznictwa Lekarskiego (LRIOL), dla właściwego wydania przez niego opinii na temat związku przyczynowo-skutkowego między nagłym zachorowaniem, a wykonywaną przez rolnika pracą. Analizowane przypadki są osadzone w aktualnym otoczeniu prawnym wypadku przy pracy rolniczej, uwzględniającym przepisy ustawowe i wyroki sądów.

Słowa kluczowe: postępowanie powypadkowe, przyczyna wewnętrzna, przyczyna zewnętrzna.

Bartosz Nyckowski, słuchacz studiów podyplomowych „Rolnicze ubezpieczenia społeczne, funkcjonowanie, administracja i aspekty prawne”; główny specjalista, Samodzielny Referat Prewencji, Rehabilitacji i Orzecznictwa Lekarskiego, Oddział Regionalny w Poznaniu, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wstęp

Po zakończeniu okresu statystycznego (roku) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS, Kasa) dokonuje analizy okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. Zebrane podczas postępowania powypadkowego dane na temat przyczyn i okoliczności zdarzeń wypadkowych (miejsca zdarzenia, rodzaju pracy wykonywanej podczas jego wystąpienia, dnia i jego pory, udziału maszyn oraz warunków i sposobu wykonywania danej czynności) pozwalają precyzyjnie określić zagrożenia występujące w gospodarstwach rolnych oraz zaplanować aktywności profilaktyczne na rzecz zmniejszenia liczby wypadków i chorób zawodowych rolników. Kierunki i formy tych działań określone są na podstawie wniosków formułowanych w powyższej analizie oraz oceny skuteczności dotychczas prowadzonych działań¹. Forma publikacji została wybrana z dwóch praktycznych powodów: z uwagi na obserwowaną przez autora rotację kadr pracowników ds. prewencji uprawnionych do prowadzenia postępowania powypadkowego² oraz mając na uwadze wytyczne Biura Prewencji Centrali Kasy, które podawane są do wiadomości oddziałów regionalnych po wewnętrznych analizach jakości prowadzonych postępowań powypadkowych oraz po inspekcjach³. Inspiracją były wypadki przy pracy rolniczej spowodowane przez nagłe zachorowania.

Autor publikacji miał możliwość prowadzenia postępowań powypadkowych oraz śledzenia losów opisanych zdarzeń od momentu ich zgłoszenia do Kasy.

W artykule podano źródła przepisów zewnętrznych i wewnętrznych regulujących prowadzenie postępowania powypadkowego, przedstawiono postępowanie dowodowe prowadzone przez KRUS, a także przybliżono zagadnienia przyczyn wypadków. Na koniec wyrażono opinię i wnioski na temat opisywanych zagadnień.

-
1. KRUS, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku*, Warszawa 2022, www.krus.gov.pl, s. 5.
 2. Termin „postępowanie powypadkowe” jest w artykule stosowany zamiennie z terminem „postępowanie dowodowe”.
 3. Pisma Biura Prewencji Centrali KRUS: 0000-PR.810.2.14.2017 z 29 marca 2017 roku; 0000-BP.810.2.5.2017 z 19 maja 2017 roku; 0000-BP.810.2.4.2018 z 17 stycznia 2018 roku; 0000-BP.810.2.17.2018 z 30 kwietnia 2018 roku; 0000-BP.810.2.14.2019 z 12 marca 2019 roku; 0000-BP.810.7.21.2020 z 6 marca 2020 roku; 0000-BP.810.2.6.2020 z 24 kwietnia 2020 roku; 0000-BP.810.2.9.2021 z 24 marca 2021 roku; Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji.

Wypadek przy pracy rolniczej

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników⁴ jednorazowe odszkodowanie przysługuje ubezpieczonemu, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej.

W rozumieniu art. 11 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników za wypadek przy pracy rolniczej uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej albo pozostających w związku z wykonywaniem tych czynności na terenie gospodarstwa rolnego, które ubezpieczony prowadzi lub w którym stale pracuje, albo na terenie gospodarstwa domowego bezpośrednio związanego z tym gospodarstwem rolnym. Przyjęte w tym przepisie określenia odwołują się do takich elementów jak nagłość i zewnętrzna przyczyna zdarzenia. Poza tym jest to jednak definicja szczególna⁵, w której ryzyko wypadku powiązано ze specyfiką zawodu oraz działalnością zarobkową w rolnictwie i z innym niż w ubezpieczeniu społecznym pracowników, ukształtowaniem zakresu ochrony ubezpieczeniowej. Wynika to z faktu, że ustawodawca podjął decyzję o rozróżnieniu odrębnych kategorii ubezpieczonych, tj. osób objętych powszechnym systemem ubezpieczeń społecznych oraz osób uprawnionych do świadczeń określonych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Dalsze rozważania dotyczą tej drugiej z wymienionych grup, z której uprawnione osoby mogą ubiegać się o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej. W definicji wypadku można dopatrzeć się istnienia kręgów ochrony ubezpieczeniowej od pełnej i bezwarunkowej – co do wypadków mających miejsce na terenie gospodarstwa rolnego, które poszkodowany prowadzi lub w którym pracuje, do ograniczonej pewnymi wymaganiami – co do okoliczności nastąpienia wypadku poza terenem tego gospodarstwa. Zwrot ustawowy „przy pracy rolniczej” jest tu definiowany przez czasowy, miejscowy, ale przede wszystkim funkcjonalny

4. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, t.j. Dz. U. 2022 poz. 933.

5. Analizę definicji wypadku przy pracy rolniczej można znaleźć m.in. w wyrokach sądów, patrz: Sąd Rejonowy w Łomży – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 grudnia 2019 r., IV U 56/19, Legalis nr 2274206; Sąd Rejonowy w Bydgoszczy – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 22 lutego 2021 roku, VII U 1006/19, Legalis nr 2555794. Ponadto analiza definicji wypadku przy pracy rolniczej przeprowadzona przez E. Jaworską-Spićak: E. Jaworska-Spićak, *Pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37, s. 83–99. Dodatkowo: D. Puślecki, *Przedmiot i zakres ochrony ubezpieczenia wypadkowego rolników*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37, s. 63–82.

(celowy) związek zdarzeń z działalnością rolniczą⁶. Wypada dodać, że przez użycie sformułowania „czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej” art. 11 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nawiązuje też bez wątpienia do zdefiniowanego w art. 6 pkt 3 tejże ustawy pojęcia „działalności rolniczej”, przez którą należy rozumieć działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, a więc wszelkie rodzaje aktywności zawodowej charakterystyczne dla funkcjonowania gospodarstwa rolnego.

Przyczyna zewnętrzna i wewnętrzna wypadku przy pracy rolniczej

Zarówno w orzecznictwie, w tym Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie utrwalony jest pogląd o szerokim rozumieniu przyczyny zewnętrznej wypadku przy pracy. Zgodnie z nim zewnętrzną przyczyną sprawczą wypadku przy pracy może być każdy czynnik pochodzący spoza organizmu poszkodowanego, zdolny – w istniejących warunkach – wywołać szkodliwe skutki⁷. Pogląd ten znajduje również odzwierciedlenie w późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego, który dodał, że w tym znaczeniu przyczyną zewnętrzną może być nie tylko narzędzie pracy, lecz także siły przyrody oraz samo działanie poszkodowanego⁸. Podkreślenia wymaga jednak to, że zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przyczyna zewnętrzna nie musi być wyłączną przyczyną wypadku przy pracy. Wystarczające jest, że przyczyni się ona do powstania urazu. Zatem, jeżeli przyczyna wypadku ma charakter mieszany, wystarczające jest, jeśli zostanie wykazane, że bez czynnika zewnętrznego nie doszłoby do szkodliwego skutku⁹. Powyższe oznacza, że istotne jest, aby przyczyna zewnętrzna była przyczyną sprawczą, natomiast nie musi ona być przyczyną jedyną.

W doktrynie wskazano, że obecnie właściwe jest stwierdzenie, że przyczyną zewnętrzną wypadku jest czynnik go powodujący i wywołający w jego przebiegu czynnik zewnętrzny wywołujący uraz lub śmierć. Mogą to być: zadziałanie sił przyrody, narzędzia pracy, maszyny, spadający przedmiot, czyn innej osoby, a także zawiniona lub mimowolna czynność samego poszkodowanego, np. potknięcie się, odruch czy upadek, nawet na gładkiej powierzchni¹⁰. Na podkreślenie zasługuje,

6. Wyrok SN z 12 stycznia 2001 roku, II UKN 176/00, Legalis nr 54365.

7. Wyrok SN z 18 sierpnia 1999 roku, II UKN 87/99, Legalis nr 47975.

8. Wyrok SN z 28 kwietnia 2005 roku, I UK 257/04, Legalis nr 288985.

9. Wyrok SN z 29 listopada 1990 roku, II PR 52/90, PiZS 1991 nr 4 poz. 63.

10. Wyrok SN z 16 czerwca 1980 roku, III PR 33/80, Legalis nr 22091.

że wykonywanie pracy w normalnych warunkach może być uznane za zewnętrzną przyczynę wypadku przy pracy, polegającego na urazie wewnętrznym, jeśli warunki te były nieodpowiednie ze względu na stan zdrowia pracownika. Już w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 11 lutego 1963 roku¹¹ stwierdzono, że przyczyną sprawczo-zewnętrzną zdarzenia może być każdy czynnik zewnętrzny (tzn. taki, który nie wynika z wewnętrznych właściwości człowieka) zdolny wywołać szkodliwe skutki w istniejących warunkach. W tym znaczeniu przyczyną zewnętrzną może być nie tylko narzędzie pracy, maszyna, siły przyrody, lecz także praca i czynności samego poszkodowanego (np. potknięcie się, niefortunny odruch, w omawianym przypadku podniesienie znacznego ciężaru). Taką przyczyną jest również nadmierny wysiłek pracownika, za który u człowieka dotkniętego schorzeniem samoistnym może być uważana praca wykonywana jako codzienne zadanie w normalnych warunkach, gdyż nadmiar wysiłku pracownika powinien być oceniany przy uwzględnieniu jego indywidualnych właściwości – aktualnego stanu zdrowia, sprawności ustroju. W szczególności w odniesieniu do wysiłku fizycznego przyjmuje się, że wykonywanie zwykłych, codziennych obowiązków w typowych dla danego stanowiska warunkach może, przy uwzględnieniu indywidualnych predyspozycji zdrowotnych pracownika, stanowić dla niego nadmierne obciążenie i stać się zewnętrzną przyczyną zdarzenia będącego wypadkiem przy pracy (także rolniczej).

Postępowanie dowodowe

Prowadzone postępowanie powypadkowe ma na celu ustalenie wszystkich okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy rolniczej, włącznie ze stwierdzeniem bądź wykluczeniem przesłanek negatywnych¹². Zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników¹³ o zaistnieniu wypadku przy pracy rolniczej poszkodowany, rolnik, domownik lub inna osoba są zobowiązane zawiadomić Kasę bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia jego zaistnienia¹⁴.

Na podstawie dyspozycji art. 45 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników¹⁵ Kasa ustala okoliczności i przyczyny wypadku przy pracy rolniczej.

11. Wyrok SN z 11 lutego 1963 roku, III PO 15/62 OSNCP 1963 nr 10 poz. 215.

12. W. Jaskuła, *Użytki a prawo do jednorazowego odszkodowania*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2011, nr 41, s. 97.

13. Ibidem, Dz. U. 2022 poz. 933.

14. Zob. P. Kraska, *Nowe spojrzenie Sądu Najwyższego na pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2019, nr 70, s. 113–114.

15. Ibidem.

Upoważniony przez prezesa Kasy pracownik¹⁶ ma prawo dokonać oględzin miejsca oraz przedmiotów związanych z wypadkiem oraz przeprowadzić dowody z zeznań poszkodowanego i świadków zdarzenia.

W 2005 roku Minister Polityki Społecznej wydał rozporządzenie w sprawie sposobu i trybu zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej oraz ustalania jego okoliczności i przyczyn¹⁷. Dokument ten uregulował sposób prowadzenia postępowania powypadkowego przez KRUS. Obecnie szczegółowe zasady przyjmowania w Kasie zgłoszenia wypadku przy pracy rolniczej, ustalania jego okoliczności i przyczyn oraz rozpatrywania wniosku o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej określa zarządzenie prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 2017 roku¹⁸.

Należy także zaznaczyć, że KRUS, jako instytucja posiadająca certyfikat jakości i wdrożony oraz utrzymywany Zintegrowany System Zarządzania, zaimplementowała postępowanie procesowe w poszczególnych sferach swojej działalności. Jednym z głównych jest proces *Działania prewencyjne i rehabilitacja*, w ramach którego Kasa posiada wdrożoną *Procedurę obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*¹⁹, przeznaczoną dla pracowników prowadzących postępowanie dowodowe. Ponadto Biuro Prewencji opracowało materiały szkoleniowe pt. *Wytyczne dla pracowników ds. prewencji dotyczące zasad prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej*²⁰, a także konspekt przesłuchania poszkodowanego/ świadka/ innej osoby w ramach prowadzonego postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej²¹.

Kwestia zdarzeń spowodowanych przez nagłe zachorowania jest ujęta w przywołanych regulacjach w następujący sposób:

16. Pracownik ds. prewencji prowadzący postępowanie dowodowe musi być zaopatrzony w upoważnienie prezesa Kasy oraz ważną legitymację służbową.
17. *Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 28 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu i trybu zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej oraz ustalania jego okoliczności i przyczyn*, Dz. U. 2005 nr 76 poz. 669.
18. *Zarządzenie nr 40 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 6 lipca 2017 r. w sprawie zasad przyjmowania zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej, ustalania jego okoliczności i przyczyn oraz rozpatrywania wniosku o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej*, Dziennik Urzędowy KRUS z 6 lipca 2017 roku, poz. 44.
19. KRUS, *OR Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*, wydanie 24, 7 marca 2022 roku, Zintegrowany System Zarządzania KRUS.
20. *Wytyczne dla pracowników ds. prewencji dotyczące zasad prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej*, załącznik do pisma 0000-BP.810.2.6.2020 z 24 kwietnia 2020 roku.
21. Dokument dostępny w Zintegrowanym Systemie Zarządzania KRUS/ Dokumentacja Biur/ Biuro Prewencji.

- ustalenie związku przyczynowo-skutkowego śmierci poszkodowanego lub nagłego zachorowania poszkodowanego z wykonywaną pracą w gospodarstwie rolnym²²;
- w przypadku prowadzenia postępowania dowodowego dotyczącego nagłego zachorowania, śmierci poszkodowanego spowodowanej nagłym zachorowaniem lub śmierci poszkodowanego zaistniałej po dniu wypadku, pracownik komórki ds. prewencji kieruje sprawę do lekarza regionalnego inspektora orzecznictwa lekarskiego celem uzyskania opinii o związku przyczynowo-skutkowym zachorowania lub śmierci z wykonywaną pracą rolniczą²³;
- uzyskanie opinii lekarza regionalnego orzecznictwa lekarskiego o związku przyczynowo-skutkowym zachorowania (lub śmierci) z wykonywaną pracą rolniczą, gdy postępowanie dotyczy nagłego zachorowania lub śmierci wskutek wypadku niebezpośrednio w dniu zdarzenia²⁴;
- występując do lekarza regionalnego orzecznictwa lekarskiego, szczegółowo opisać okoliczności i przyczyny zdarzenia, uwzględniając dane zebrane podczas postępowania powypadkowego²⁵.

Kwestią kluczową, opisaną we wszystkich regulacjach Kasy, jest uzyskanie przez inspektora ds. prewencji opinii lekarza regionalnego inspektora orzecznictwa lekarskiego o związku przyczynowo-skutkowym zachorowania (na potrzeby artykułu pominięto kwestię śmierci poszkodowanego) z wykonywaną pracą rolniczą.

To zagadnienie zostanie przedstawione na przykładzie dwóch zdarzeń wypadkowych.

22. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 28 kwietnia 2005 roku, §6 ust. 1 pkt 10.

23. Zarządzenie nr 40 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 6 lipca 2017 roku, §2 ust. 4.

24. Czynność: Przeprowadzić postępowanie dowodowe dotyczące zgłoszonego wypadku, opis pkt 4, *Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*.

25. *Wytyczne dla pracowników ds. prewencji dotyczące zasad prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej*, pkt 5.

Przykład 1

Rolniczka, lat 59, zgłosiła zdarzenie wypadkowe we własnym gospodarstwie rolnym. W telefonicznym zgłoszeniu podała, że straciła przytomność, wchodząc do chlewni, po czym upadła, doznając urazu (złamania ręki).

Po ustaleniu uprawnień rolniczki do jednorazowego odszkodowania²⁶ wszczęto postępowanie powypadkowe, w wyniku którego ustalono następujące okoliczności wypadku:

W dniu wypadku rolniczka wspólnie z mężem prowadziła gospodarstwo rolne z hodowlą drobiu grzebiącego nieśnego. Do zwykłych czynności rolniczki należał oprzet drobiu. W dniu wypadku ok. godziny 11.00 poszkodowana szła bez obciążenia z domu do kurnika, znajdującego się w tylnej części budynku inwentarskiego. W trakcie przechodzenia przez korytarz budynku rolniczka nagle zaśląbła, utraciła przytomność, w wyniku czego upadła i doznała złamania prawej ręki. Na miejsce wezwano Zespół Ratownictwa Medycznego, który przewiózł rolniczkę do szpitala.

Z zeznań poszkodowanej i świadka pośredniego wynikało, że w dniu wypadku rolniczka przebywała na zwolnieniu lekarskim (po przebytych wcześniej zabiegach), a od dnia zabiegu nie mogła nosić ciężarów.

Pracownik ds. prewencji ustalił, że w trakcie przejścia do kurnika poszkodowana nie przenosiła żadnych ciężarów, była to jej pierwsza praca w gospodarstwie w tym dniu. Przejście z domu do budynku wymagało pokonania podwórza o równej, utwardzonej nawierzchni (odległość kilku metrów). W budynku inwentarskim rolniczka szła po równej, betonowej nawierzchni, po chodniku o szerokości około 70 cm, po lewej stronie mając ścianę budynku, po prawej – boksy dla trzody chlewnej (produkcja wygaszona, boksy puste). Wszystkie przedmioty do obsługi drobiu znajdowały się w pomieszczeniu przed kurnikiem, dlatego także przez budynek rolniczka szła bez obciążenia, swobodnie, w zwykłym dla siebie tempie.

26. Jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej jest jednym ze świadczeń, które może otrzymać osoba ubezpieczona w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Świadczenie to jest wypłacane z Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Fundusz ten jest w pełni samofinansujący się, funkcjonuje więc bez udziału dopłat z budżetu państwa. Zapewnia finansowanie świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego. D. Walczak, *Wypadek przy pracy rolniczej – aspekty prawne i konsekwencje praktyczne*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2018, nr 65, s. 7–17.

Do celów postępowania pozyskano dokumentację medyczną z Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego (WSPR): kartę zlecenia wyjazdu zespołu ratownictwa medycznego, kartę medycznych czynności ratunkowych, ponadto zaświadczenie o stanie zdrowia sporządzone przez lekarza specjalistę ortopedę po zakończeniu leczenia złamania, kartę informacyjną z leczenia szpitalnego dotyczącą leczenia powypadkowego, kartę informacyjną leczenia szpitalnego z leczenia wcześniejszego – związanego z przebyтым zabiegiem.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego, zgodnie z §2 ust. 4 Zarządzenia nr 40 Prezesa KRUS z 6 lipca 2017 roku, pracownik ds. prewencji poprosił pisemnie Lekarza Regionalnego Inspektora Orzecznictwa Lekarskiego o opinię, czy zachodzi związek przyczynowo-skutkowy:

- między nagłym zachorowaniem: w dniu wypadku – zasłabnięcie/utrata świadomości (według zeznania poszkodowanej, potwierdzone wywiadem Zespołu Ratownictwa Medycznego);
- a pracą rolniczą wykonywaną przez rolniczkę: w dniu zdarzenia ok. godziny 11.00 poszkodowana wykonywała zwykle czynności w gospodarstwie, związane z hodowlą grzebiącego drobiu nieśnego. Przeszła kilka metrów z domu do budynku inwentarskiego przez podwórze, bez obciążenia. W trakcie przejścia przez korytarz budynku (w kierunku kurnika) nagle zasłabła/straciła przytomność. Rolniczka trzy tygodnie wcześniej przeszła operację, nie mogła nosić ciężarów. Ani w dniu wypadku, ani w dniach poprzedzających zdarzenie nie wykonywała ciężkich prac, nie przenosiła ciężarów (przebywała na zwolnieniu lekarskim). Przed wypadkiem nie miała również zawrotów głowy/omdleń (według zeznań poszkodowanej).

Po przeanalizowaniu przedłożonej dokumentacji z postępowania oraz pozyskanej dokumentacji medycznej Lekarz Regionalny Inspektor Orzecznictwa Lekarskiego nie miał wątpliwości co do jakości zebranego materiału dowodowego. Nie była wymagana dodatkowa dokumentacja medyczna. LRIOL stwierdził, że zasłabnięcie i upadek rolniczki zostały spowodowane przez schorzenie, które wystąpiło w skutek stosowania leku antyarytmicznego. W związku z tym LRIOL uznał, że nie zachodzi związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy wykonywaną pracą i zdarzeniem, które zostało spowodowane schorzeniem wewnętrznym – chorobą samoistną. Stwierdzono jedynie przyczynę wewnętrzną wypadku. Opierając się na ww. stwierdzeniach, pracownik ds. prewencji wydał opinię o nieuznaniu powyższego zdarzenia za wypadek przy pracy rolniczej. Do opinii tej przychyliły się również pracownice wydziału świadczeń. Sprawa zakończyła się wydaniem decyzji odmawiającej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej. Rolniczka nie wniosła od niej odwołania.

Przykład 2

Rolnik, lat 35, zgłosił zdarzenie wypadkowe we własnym gospodarstwie rolnym. W telefonicznym zgłoszeniu podał, że w trakcie przenoszenia worków z paszą dla drobiu doznał urazu prawej kończyny górnej.

Po ustaleniu uprawnień do jednorazowego odszkodowania rolnika wszczęto postępowanie powypadkowe, w wyniku którego ustalono następujące okoliczności wypadku:

Poszkodowany prowadził dział specjalny produkcji rolnej – hodowlę drobiu grzebiącego – mięsnego. W ciągu konkretnych trzech dni rolnik wykonywał zwykle czynności w gospodarstwie, związane z hodowlą. W tych dniach między godziną 14.00 i 15.00 rolnik podjeżdżał do wrót kurnika wózkami, na których znajdowały się worki z paszą. W kurniku podłoże nie pozwalało na przejazd wózka. Następnie każdy z worków o wadze 20–25 kg podnosił z wózka (platforma wózka znajdowała się na wysokości 20 cm), przenosił oburącz na odległość od 3 m do 5 m i odkładał na podłoże w kurniku, przy koszu zasypowym. Po otwarciu worka podnosił go na wysokość ok. 1,5 m i wysypywał zawartość do kosza zasypowego paszociągu. Każdego dnia przenosił i opróżniał w taki sam sposób 10–15 worków z paszą. W ostatnim dniu ok. godziny 15.00 rolnik poczuł silny ból w prawym ramieniu w trakcie dźwigania worka. Prace wykonywał jednoosobowo – gospodarstwo prowadzi sam, bez pomocy innych osób. Technologia budynku nie pozwala na pełną eliminację ręcznej pracy rolnika.

Do celów postępowania pozyskano pełną dokumentację medyczną z kliniki, w której przeprowadzono leczenie po wypadku. Na podstawie zebranego materiału dowodowego, zgodnie z §2 ust. 4 Zarządzenia nr 40 Prezesa KRUS z 6 lipca 2017 roku pracownik ds. prewencji pisemnie zwrócił się do Lekarza Regionalnego Inspektora Orzecznictwa Lekarskiego o opinię, czy zachodzi związek przyczynowo-skutkowy:

- między nagłym zachorowaniem, tj. zerwaniem przyczepu dalszego ścięgna mięśnia dwugłowego ramienia prawego w dniu wypadku;
- a wykonywaną przez wymienionego pracą rolniczą: w ciągu trzech kolejnych dni poszkodowany wykonywał zwykle czynności związane z hodowlą grzebiącego drobiu mięsnego w gospodarstwie. W tych dniach między godziną 14.00 i 15.00 rolnik przenosił worki z paszą (o wadze 20–25 kg każdy) do koszów zasypowych. Każdy z worków podnosił z wózka (wys.

platformy ok. 20 cm), następnie przenosił oburącz na odległość od 3 m do 5 m i odkładał na podłogę. Po otwarciu worka podnosił go na wysokość ok. 1,5 m i wysypywał zawartość do kosza zasypowego. Każdego dnia przenosił i opróżniał w taki sam sposób 10–15 worków z paszą. Około godziny 15.00 w kolejnym – ostatnim dniu pracy, w trakcie dźwigania worka z paszą rolnik poczuł silny ból w prawym ramieniu.

Lekarz Regionalny Inspektor Orzecznictwa Lekarskiego po przeanalizowaniu przedłożonej dokumentacji z postępowania oraz pozyskanej dokumentacji medycznej uznał materiał dowodowy za wyczerpujący i stwierdził, że zachodzi związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy zdarzeniem a wykonywaną pracą. Przyczyną zdarzenia był bowiem nadmierny wysiłek fizyczny – powtarzany w dłuższym okresie czasu, który doprowadził do urazu z przeciążenia. Stwierdzono więc przyczynę zewnętrzną wypadku. Na tej podstawie pracownik ds. prewencji wydał opinię o uznaniu wypadku za wypadek przy pracy rolniczej. Do ww. opinii przychyliły się także pracownice wydziału świadczeń. Obecnie sprawa jest na etapie postępowania orzeczniczego, w toku którego lekarz rzeczoznawca określi wysokość procentowego uszczerbku na zdrowiu rolnika z tytułu wypadku przy pracy rolniczej.

Podsumowanie

Analiza przykładów postępowań powypadkowych opisanych w artykule pokazała, jak złożone jest prowadzenie postępowania dowodowego, szczególnie przy ustalaniu i określaniu przyczyny w przypadku zdarzenia wypadkowego wskutek nagłego zachorowania. W publikacji uwypuklono różnice w przygotowaniu materiału dowodowego w przypadku wystąpienia zdarzeń z kategorii „nagle zachorowania”, z rozróżnieniem przyczyny wewnętrznej i zewnętrznej wypadku przy pracy rolniczej. Pracownik ds. prewencji jest wyposażony przez pracodawcę w swoiste „narzędzia” (przepisy, wytyczne, itp.). Nawet najdokładniejsza instrukcja postępowania nie wyeliminuje jednak czynnika ludzkiego i jego zaangażowania, co pokazują wyniki analiz i inspekcji pracowników Biura Prewencji Centrali Kasy. Dlatego kluczowe w rozpatrywanym zagadnieniu jest prowadzenie regularnych szkoleń pracowników ds. prewencji, zwłaszcza że każdy wypadek oraz każdego poszkodowanego trzeba traktować indywidualnie – nie ma bowiem dwóch jednakowych zdarzeń wypadkowych. Prowadzenie postępowań dowodowych jest formą realizacji misji Kasy²⁷. W swej istocie wymaga zarówno ugruntowanej wiedzy merytorycznej, jak i szerokiego wachlarza miękkich kompetencji, niezbędnych do właściwego reagowania w sytuacji ludzkich dramatów wynikających z następstw zdarzeń wypadkowych.

Odpowiednio zebrana i przygotowana dokumentacja w sprawach dotyczących nagłych zachorowań jest podstawą do prawidłowego określenia przyczyny wypadku i wydania właściwej opinii przez lekarza regionalnego inspektora orzecznictwa lekarskiego. Właściwa opinia LRIOL jest z kolei wiążąca dla ostatecznego zamknięcia sprawy wypadku – wydania właściwej decyzji w sprawie o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej.

Prawidłowe prowadzenie postępowania powypadkowego pozwala na opracowywanie szczegółowych analiz, opracowywanie właściwych kierunków działalności prewencyjnej Kasy, co docelowo prowadzi do zmniejszenia ilości wypadków w rolnictwie. Potwierdzają to statystyki: na początku funkcjonowania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do jednostek organizacyjnych zgłaszano rocznie ponad 60 tys. wypadków (w 1993 roku – 66 tys.). W 2021 roku odnotowano ich 12 tys., czyli o ponad 80% mniej, a wskaźnik wypadkowości²⁸ obniżył się w tym okresie z 24,6 do 8,4.

27. Misją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jest efektywna i profesjonalna realizacja zadań wynikających z ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, KRUS, *Księga Zintegrowanego Systemu Zarządzania*, Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Wydanie XXI, 1 września 2022 roku, s. 15.

28. Wskaźnik wypadkowości: liczba decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, przypadająca na 1 000 ubezpieczonych w KRUS.

Bibliografia

- Kraska P.**, *Nowe spojrzenie Sądu Najwyższego na pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2019, nr 70.
- Jaskuła W.**, *Użytki a prawo do jednorazowego odszkodowania*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2011, nr 41.
- Jaworska-Spićak E.**, *Pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37.
- KRUS**, *Księga Zintegrowanego Systemu Zarządzania*, Zintegrowany System Zarządzania KRUS/ Biblioteka dokumentów/ Księgi Zintegrowanego Systemu Zarządzania, Wydanie XXI, 1 września 2022 roku.
- KRUS**, *OR Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*, Zintegrowany System Zarządzania KRUS/ Organizacja/ Mapa Procesów/ Proces działania prewencyjne i rehabilitacja, Wydanie XXIV, 7 marca 2022 roku.
- KRUS**, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku*, Warszawa 2022.
- KRUS**, *Zarządzenie nr 40 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 6 lipca 2017 r. w sprawie zasad przyjmowania zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej, ustalania jego okoliczności i przyczyn oraz rozpatrywania wniosku o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej*, Dziennik Urzędowy KRUS z 6 lipca 2017 roku, poz. 44.
- Puślecki D.**, *Przedmiot i zakres ochrony ubezpieczenia wypadkowego rolników*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37.
- Rozporządzenie** Ministra Polityki Społecznej z 28 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu i trybu zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej oraz ustalania jego okoliczności i przyczyn, Dz. U. 2005 nr 76 poz. 669.
- Ustawa** z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, t.j. Dz. U. 2022 poz. 933.
- Walczak D.**, *Wypadek przy pracy rolniczej – aspekty prawne i konsekwencje praktyczne*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2018, nr 65.
- Wyrok SN** z 11 lutego 1963 r., III PO 15/62, Legalis nr 11960.
- Wyrok SN** z 16 czerwca 1980 r., III PR 33/80, Legalis nr 22091.
- Wyrok SN** z 29 listopada 1990 r., II PR 52/90, PiZS 1991 nr 4, poz. 63.
- Wyrok SN** z 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, Legalis nr 47975.
- Wyrok SN** z 12 stycznia 2001 r., II UKN 176/00, Legalis nr 54365.
- Wyrok SN** z 28 kwietnia 2005 r., I UK 257/04, Legalis nr 288985.
- Wyrok SR** w Łomży – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 grudnia 2019 r., IV U 56/19, Legalis nr 2274206.
- Wyrok SR** w Bydgoszczy – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 22 lutego 2021 r., VII U 1006/19, Legalis nr 2555794.

Prowadzenie postępowania powypadkowego w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-PR.810.2.14.2017
z 29 marca 2017 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.5.2017
z 19 maja 2017 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.4.2018
z 17 stycznia 2018 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.17.2018
z 30 kwietnia 2018 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.14.2019
z 12 marca 2019 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.7.21.2020
z 6 marca 2020 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.6.2020
z 24 kwietnia 2020 roku.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.9.2021
z 24 marca 2021 roku.

otrzymano: 25.07.2022
zaakceptowano: 17.10.2022

*Ten artykuł jest objęty licencją Creative Commons Attribution 4.0
Licencja międzynarodowa (CC BY 4.0)*

Conducting post-accident proceedings in the Agricultural Social Insurance Fund

“Sudden illness” category event

Case study on a background of legislative provisions and court rulings

Bartosz Nyckowski

Abstract

The phenomenon of accidents in agriculture is a serious social problem. One of the statutory tasks of the Agricultural Social Insurance Fund (KRUS, Fund) is to carry out preventive activity aiming at reducing the number of accident events. A detailed analysis of the cause and circumstances concerning accidents is possible thanks to properly conducting post-accident proceedings. The aim of the paper is to show the differences in preparing the evidence material in the case of events from the “sudden illness” category, differentiating between internal and external causes for accidents at work. The author provides practical examples of developing post-accident documentation, placing particular focus on the form of preparing a query to the Regional Inspector in Charge of Medical Certification Supervision (LRIOL) for correctly issuing an opinion concerning the cause-effect relation between a sudden illness and the work carried out by a farmer. The analyzed cases are set in the current legal environment of an accident during agricultural work, taking into consideration legislative provisions and court rulings.

Keywords: post-accident proceedings, internal cause, external cause.

Bartosz Nyckowski, a student of “Agricultural social insurance, functioning, administration, and legal aspects” post-graduate studies; head specialist, Independent Clerk of Prevention, Rehabilitation, and Medical Certification, Regional Department in Poznań, Agricultural Social Insurance Fund (KRUS).

Introduction

After ending the statistical period (year) the Agricultural Social Insurance Fund (KRUS, Fund) analyzes the circumstances and causes for accidents at work and occupational illnesses of farmers. The data collected during the post-accident proceedings concerning the causes and circumstances of accidents (location of the event, type of work performed during the accident, day and time, involved machinery as well as the conditions and manner of performing a given activity) allow to precisely determine the risks occurring on agricultural holdings and to plan preventive activities in favour of reducing the number of accidents and occupational diseases of farmers. The directions and forms of these actions are determined on the basis of conclusions formulated in the above mentioned analysis and an assessment of the effectiveness of actions carried out so far¹. The publication form has been chosen for two practical reasons: Due to the rotation of prevention workers entitled to carry out post-accident proceedings, noticed by the author², and taking into consideration the guidelines of the Fund Central Prevention Office that are provided to the regional departments after internal analyses concerning the quality of the conducted post-accident proceedings and after inspections³. The inspiration consisted in accidents during agricultural work caused by sudden illness.

The author of the publication had the opportunity to carry out post-accident proceedings and to follow the described events from the moment of reporting them to the Fund.

The paper provides sources for external and internal provisions regulating conducting post-accident proceedings, evidence proceedings carried out by KRUS have been presented, and the issues concerning accident causes have been explained. Finally, an opinion and conclusions concerning the described issues have been presented.

-
1. KRUS, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku*, Warsaw 2022, www.krus.gov.pl, p. 5.
 2. The term “post-accident proceedings” is used in the paper interchangeably with the term “evidence proceedings”.
 3. Documents from the KRUS Central Prevention Office: 0000-PR.810.2.14.2017 of March 29, 2017; 0000-BP.810.2.5.2017 of May 19, 2017; 0000-BP.810.2.4.2018 of January 17, 2018; 0000-BP.810.2.17.2018 of April 30, 2018; 0000-BP.810.2.14.2019 of March 12, 2019; 0000-BP.810.7.21.2020 of March 6, 2020; 0000-BP.810.2.6.2020 of April 24, 2020; 0000-BP.810.2.9.2021 of March 24, 2021; Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji.

Accident during agricultural work

According to Art. 10 sec. 1 point 1 of the Act of December 20, 1990 on the social insurance of farmers⁴, a person who is insured and has suffered permanent or long-lasting loss of health as a result of an accident during agricultural work or an agricultural occupational illness, is entitled to a one-time compensation.

Within the meaning of Art. 11 sec. 1 of the Act on the social insurance of farmers, an accident during agricultural work is considered as a sudden event resulting from an external cause that took place when performing activities related to conducting agricultural activity or remaining in relation with performing these activities at an agricultural holding that the insured maintains or works at permanently, or at a household directly related with that agricultural holding. The terms adopted in this provision refer to such elements as suddenness and an external cause of an event. Despite that, it is a specific definition⁵, in which the risk of an accident has been associated with the character of the profession and financial activity in agriculture, and with a different scope of the insurance protection than in terms of the social insurance of employees. This results from the fact that the legislator made a decision to distinguish specific categories of insured people, namely people covered by the general social insurance system and people entitled to benefits determined in provisions on the social insurance of farmers.

Following considerations concern the latter group, the members of which can apply for a one-time compensation due to an accident during agricultural work. In the definition of an accident it is possible to notice circles of insurance protection from full and unconditional – concerning accidents taking place at an agricultural holding that the injured party maintains or works at, to a one limited by certain conditions – concerning the circumstances of an accident taking place outside that agricultural holding. The legislative term “during agricultural work” is here defined as a time restricted, local, but primarily functional relation of events with agricultural activity⁶. It should be added that using the phrase “activities related to conducting

4. *Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników*, t.j. Dz. U. 2022 poz. 933.

5. The analysis of the definition of an accident during agricultural work can be found, for example, in the court rulings, see: Sąd Rejonowy w Łomży – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 grudnia 2019 r., IV U 56/19, Legalis nr 2274206; Sąd Rejonowy w Bydgoszczy – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 22 lutego 2021 roku, VII U 1006/19, Legalis nr 2555794. Moreover, the analysis of the definition of an accident during agricultural work carried out by E. Jaworska-Spićak: E. Jaworska-Spićak, *Pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, “Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37, p. 83–99. Additionally: D Puślecki, *Przedmiot i zakres ochrony ubezpieczenia wypadkowego rolników*, “Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37, p. 63–82.

6. Wyrok SN z 12 stycznia 2001 roku, II UKN 176/00, Legalis nr 54365.

agricultural activity” of Art. 11 sec. 1 of the Act on social insurance of farmers definitely refers to the term of “agricultural activity” determined in Art. 6 point of this Act, which should be understood as activity concerning plant or animal production, including gardening, orchards, beekeeping, and farming fish, and therefore all types of professional activity characteristic for the functioning of an agricultural holding.

The external and internal cause for an accident during agricultural work

Both in terms of judicature, including of the Supreme Court, as well as in the doctrine there is a fixed belief concerning widely understanding the external cause of an accident during work. In accordance with it, the external cause of an accident during work can consist in any factor from outside the body of the injured party able to – under the prevailing conditions – result in adverse effects⁷. This belief is also reflected in later rulings of the Supreme Court, which added that within this meaning, an external cause can be not only a work tool but also natural forces and the sole activity of the injured party⁸. However, it must be emphasized that both the doctrine and the judicature of the Supreme Court accept that an external cause does not have to be the sole reason for an accident during work. It is enough if it contributes to an injury. Therefore, if the cause of an accident has a mixed character, it is enough to prove that there would not be any adverse outcome without the external factor⁹. The above means that it is important for the external cause to be the causative reasons for an accident, but it does not have to be the only one.

The doctrine shows that it is correct to state that the external cause for an accident consists in a factor causing it and releasing, in its course, an external factor resulting in injury or death. These can be: forces of nature, work tools, machines, falling objects, or other persons, as well as deliberate or unintentional actions of the injured party, for example tripping over, a reflex, or falling over, even on a smooth surface¹⁰. It should be emphasized that performing work under normal conditions may be regarded as an external cause of an accident during work consisting in an internal injury if these conditions were incorrect due to the worker’s health condition. Already in a resolution of seven judges of the Supreme Court of February 11, 1963¹¹,

7. Wyrok SN z 18 sierpnia 1999 roku, II UKN 87/99, Legalis nr 47975.

8. Wyrok SN z 28 kwietnia 2005 roku, I UK 257/04, Legalis nr 288985.

9. Wyrok SN z 29 listopada 1990 roku, II PR 52/90, PiZS 1991 nr 4 poz. 63.

10. Wyrok SN z 16 czerwca 1980 roku, III PR 33/80, Legalis nr 22091.

11. Wyrok SN z 11 lutego 1963 roku, III PO 15/62, OSNCP 1963 nr 10 poz. 215.

it has been determined that the causative-external cause of an event may consist in any external factor (meaning one that does not result from the internal properties of a human) able to result in adverse effects under the prevailing conditions. Within this meaning an external cause may consist not only in a work tool, machine, forces of nature, but also the labour and activities of the injured party (for example tripping over, an unfortunate reflex, in the discussed case lifting a significant load). The excessive effort of a worker is also such a cause, which, in terms of a person suffering from a spontaneous illness, can consist in work performed as a daily task under normal conditions, and that is because a worker's excessive effort should be assessed taking into consideration that person's individual characteristics – current health, functioning of the body. Especially in reference to physical effort, it is assumed that performing ordinary, daily tasks under conditions typical for a given position, taking into consideration the individual health predispositions of the worker, may constitute an excessive load and become an external cause of an event that constitutes an accident during work (also agricultural).

Evidence proceedings

The conducted post-accident proceedings aim at determining all conditions and causes of an accident during agricultural work, including determining or rejecting negative premises¹². According to Art. 45 sec. 1 of the Act on social insurance of farmers¹³, a farmer, household member, or other related person should inform the Fund about the occurrence of an accident during agricultural work without delay, but not later than within 6 months from the day of the event¹⁴.

Pursuant to Art. 45 sec. 4 of the Act on social insurance of farmers¹⁵, the Fund determines the circumstances and causes of an accident during agricultural work. An employee entitled by the head of the Fund¹⁶ has the right to perform an inspection of the location and items related to the accident and acquire evidence from interviews with the injured party and witnesses of the event.

12. W. Jaskuła, *Użytki a prawo do jednorazowego odszkodowania*, "Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia" 2011, nr 41, p. 97.

13. Ibidem, Dz. U. 2022 poz. 933.

14. See: P. Kraska, *Nowe spojrzenie Sądu Najwyższego na pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, "Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia" 2019, nr 70, p. 113–114.

15. Idem.

16. A prevention worker conducting evidence proceedings must be provided with authorisation of the head of the Fund and a valid service card.

In 2005, the Minister of Social Policy issued an ordinance on the manner and mode of reporting accidents during agricultural work as well as determining the circumstances and causes¹⁷. This document regulated the manner of conducting post-accident proceedings by KRUS. Currently, the detailed principles for accepting by the Fund reports of an accident during agricultural work, determining its circumstances and causes, as well as considering applications for a one-time compensation due to permanent or long-lasting loss of health or death as a result of an accident during agricultural work or an agricultural occupational illness are determined by an ordinance of the head of KRUS from 2017¹⁸.

It should also be emphasized that as an institution possessing a quality certificate and an implemented and maintained Integrated Management System, KRUS has implemented procedural proceedings in specific areas of its activity. One of the main is the "Preventive activities and rehabilitation process", in terms of which the Fund possesses an implemented "Procedure for handling agricultural accidents and agricultural occupational diseases" (PL: *Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*)¹⁹, intended for workers conducting evidence proceedings. Furthermore, the Prevention Office developed training materials under the name "Guidelines for prevention workers on the rules of evidence in the case of an accident in agricultural work" (PL: *Wytyczne dla pracowników ds. prewencji dotyczące zasad prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej*)²⁰, as well as a plan for interviewing the injured party/witness/other person under the conducted evidence proceedings concerning an accident during agricultural work²¹.

The issue of events caused by sudden illness is referred to in the mentioned regulations in the following manner:

- determining the cause-effect relation of the injured party's death or sudden illness with the performed work at an agricultural holding²²;
- in the case of conducting evidence proceedings concerning sudden illness, death of the injured party caused by sudden illness, or the death of the injured

17. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 28 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu i trybu zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej oraz ustalania jego okoliczności i przyczyn, Dz. U. 2005 nr 76 poz. 669.

18. Zarządzenie nr 40 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 6 lipca 2017 r. w sprawie zasad przyjmowania zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej, ustalania jego okoliczności i przyczyn oraz rozpatrywania wniosku o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej, Dziennik Urzędowy KRUS z 6 lipca 2017 roku, poz. 44.

19. KRUS, OR *Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*, wydanie 24, March 7, 2022, Zintegrowany System Zarządzania KRUS.

20. *Wytyczne dla pracowników ds. prewencji dotyczące zasad prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej*, appendix to document 0000-BP.810.2.6.2020 of April 4, 2020.

21. Document available in the System Zarządzania KRUS/Dokumentacja Biur/Biuro Prewencji.

22. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 28 kwietnia 2005 roku, §6 ust. 1 pkt 10.

party taking place a day after an accident, an employee of the prevention unity forwards the case to a doctor – inspector in charge of medical certification supervision in order to issue an opinion concerning the cause-effect relation of the illness or death with the performed work²³;

- an opinion of a doctor – inspector in charge of medical certification supervision concerning the cause-effect relation of illness (or death) with the performed agricultural work, when the proceedings concern sudden illness or death as a result of an accident not precisely on the day of the event²⁴;
- when addressing the doctor – inspector in charge of medical certification supervision describe in detail the circumstances and causes of the event, taking into consideration the data collected during the evidence proceedings²⁵.

The key issue, described in all regulations of the Fund, is acquiring by an inspector for prevention an opinion of the doctor – inspector in charge of medical certification supervision concerning the cause-effect relation between the illness (for the purposes of the paper the issue of death has been omitted) with the performed agricultural work.

This issue will be presented on the example of two accident events.

Example 1

A female farmer, 59 years old, reported an accident event at her own agricultural holding. In the phone report she stated that she lost consciousness entering the pig-gery, fell and got injured (broken arm).

After determining the entitlement of the woman to a one-time compensation²⁶, post-accident proceedings have been initiated and as a result the following circumstances of the accident were determined:

23. Zarządzenie nr 40 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 6 lipca 2017 roku, §2 ust. 4.
24. Action: Carry out evidence proceedings concerning a reported accident, description of point 4, *Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*.
25. *Wytyczne dla pracowników ds. prewencji dotyczące zasad prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie wypadku przy pracy rolniczej*, point 5.
26. The one-time compensation due to an accident during agricultural work is one of the benefits that a person insured in KRUS can obtain. This benefit is paid from the Farmers' Social Insurance Contribution Fund. This fund is fully self-financing, and therefore operates without the participation of subsidies from the state budget. It provides the financing of benefits from accident, sickness, and maternity insurance. D. Walczak, *Wypadek przy pracy rolniczej – aspekty prawne i konsekwencje praktyczne*, "Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia" 2018, nr 65, p. 7–17.

On the day of the accident, together with her husband, the woman took care of the agricultural holding including the laying gallinaceous poultry. The woman's usual tasks included taking care of the poultry. On the day of the accident, around 11 AM, the injured party was walking unloaded from the house to the henhouse located in the back part of the farm building. When walking through the passage of the building, the farmer suddenly lost consciousness and as a result fell and broke her arm. A Medical Team was called, which drove the woman to the hospital.

According to the injured party and a direct witness, on the day of the accident the woman was on a medical leave (after a prior medical procedure) and could not carry loads since the procedure.

The prevention worker determined that when walking to the henhouse, the woman was not carrying any loads and it was her first work at the farm on that day. Walking from the house to the building required walking across a yard with an even and solid surface (distance of a few meters). In the farm building the woman walked across an even, concrete surface, over a 70 cm wide pavement, with the wall of the building on the left and boxes for pigs on the right (ceased production, empty boxes). All items for handling poultry were located in an interior in front of the henhouse, so the farmer walked across the building unloaded, freely, in her usual pace.

For the purposes of the proceedings, medical documentation from the Regional Ambulance Station (WSPR) has been acquired: an emergency medical team dispatch card, medical emergency activity card, as well as a health condition report prepared by an orthopaedist specialist doctor after treating the fracture, post-accident medical treatment card, previous medical treatment card – concerning the previously mentioned procedure.

Basing on the collected evidence material, pursuant to §2 sec. 4 of Ordinance No. 40 of the Head of KRUS of July 6, 2017, the prevention worker asked the Doctor – Inspector in Charge of Medical Certification Supervision in writing for an opinion whether there is a cause-effect relation:

- between the sudden illness: on the day of the accident-loss of consciousness (according to the injured party and confirmed by a statement of the Medical Emergency Team);
- and agricultural work carried out by the farmer: on the day of the event at approximately 11 AM, the injured party performed usual tasks at the agricultural holding related to farming laying gallinaceous poultry. She walked a few meters from the house to the farm building across a yard, unloaded. When walking through a passage of the building (towards the henhouse) she suddenly

lost her consciousness. The woman underwent surgery three weeks earlier and could not carry loads. She did not perform difficult work or carried loads (she was on a medical leave) neither on the day of the accident nor on the days preceding the event. Before the accident she did not feel dizzy (according to the injured party).

After analyzing the documents from the proceedings and the acquired medical documentation the Doctor – Inspector in Charge of Medical Certification Supervision had no doubts as to the quality of the collected evidence. No additional medical examination was required. The LRIOL determined that the loss of consciousness and fall were caused by an illness resulting from using an anti-arrhythmia medication. Due to this, the LRIOL determined that there is no cause-effect relation between the conducted work and the event that has been caused by an internal illness – a spontaneous illness. Only an internal cause for the accident has been determined. Basing on the above mentioned statements, the prevention worker issued an opinion concerning this event not being an accident during agricultural work. This opinion was affirmed by the employees of the benefits department. The case ended with issuing a decision rejecting the right to a one-time compensation due to an accident during agricultural work. The injured farmer did not file an objection.

Example 2

A male farmer, 35 years old, reported an accident event at his own agricultural holding. In his phone report he stated that during transporting bags with poultry feed his upper right limb got injured.

After determining the right to a one-time compensation of the farmer, post-accident proceedings have been initiated and as a result, the following circumstances of the accident were determined:

The injured party handled special branches of agricultural production – gallinaeous poultry intended for meat. During three specific days the farmer usually performed tasks at the agricultural holding related to raising animals. On those days, Between 2 PM and 3 PM the farmer brought trolleys with feed bags to the henhouse entrance. The surface inside the henhouse did not allow for using trolleys. Then, he lifted each bag weighing 20–25 kg from the trolley (the trolley's platform was located at a height of 20 cm), moved them using both hands at a distance of 3–5 m and placed them on the floor in the henhouse, by the drop

basket. After opening a bag he lifted it at a height of approx. 1.5 m and poured the contents to the drop basket of the conveyor feeder. Each day the man moved and emptied 10–15 bags with feed in the same manner. On the last day, at approx. 3 PM the farmer felt a strong pain in his right shoulder when lifting a bag. He performed the work alone – he takes care of the farm by himself, without the help of others. The technology of the building does not allow for completely eliminating manual labour.

For the purposes of the proceedings, complete medication documentation has been acquired from the clinic in which the post-accident treatment has been carried out. Basing on the collected evidence material, pursuant to §2 sec. 4 of Ordinance No. 40 of the Head of KRUS of July 6, 2017, the prevention worker asked the Doctor – Inspector in Charge of Medical Certification Supervision in writing for an opinion whether there is a cause-effect relation:

- between the sudden illness, namely tearing the long biceps tendon of the right shoulder in the day of the accident;
- and the work performed by the mentioned farmer: over the course of three consecutive days, the injured party performed usual activities related to maintaining gallinaceous poultry intended for meat at the farm. On those days between 2 PM and 3 PM the farmer moved bags with feed (at the weight of 20–25 kg each) to drop baskets. He lifted each bag from a trolley (platform height approx. 20 cm) and then, using both hands, moved it at a distance of 3–5 m and placed it on the floor. After opening a bag he lifted it at a height of approx. 1.5 and poured the contents into a drop basket. Each day he moved and emptied 10–15 bags with feed in the same manner. At approx. 3 PM on the following, final day of work, when lifting the bag the farmer felt a strong pain in his right shoulder.

After analyzing the provided documentation from the proceedings and the medical documentation, the Doctor – Inspector in Charge of Medical Certification Supervision determined that the evidence material is exhaustive and that there is a cause-effect relation between the event and the performed work. The cause of the event was excessive physical effort – repeated over a longer period of time, which led to an injury due to overload. Therefore, an external cause of the accident has been determined. On this basis, the prevention worker issued an opinion of accepting the accident as an accident during agricultural work. The above mentioned opinion was affirmed by the employees of the benefits department. Currently the case is at the stage of judicial proceedings, in the course of which a medical valuer will determine the farmer's amount of percentile health loss due to the accident during agricultural work.

Summary

An analysis of examples of post-accident proceedings described in the paper showed the complexity of conducting evidence proceedings, especially when determining and specifying the causes in case of an accident event due to sudden illness. The publication emphasizes the differences in preparing evidence material in the case of events from the “sudden illness” category distinguishing between an external and internal cause of an accident. A prevention worker is equipped by the employer is specific “tools” (provisions, guidelines, etc.). However, even the most accurate manual will not eliminate the human factor and engagement, which is shown by results of analyses and inspections carried out by the employees of the Fund Central Prevention Office. That is why conducting regular training of prevention workers is essential in terms of the discussed issue, especially because each accident and injured party must be treated individually – there are no two identical accidents. Conducting evidence proceedings is a form of implementing the Fund’s mission²⁷. In its essence it requires both solid factual knowledge as well as a wide range of soft skills necessary to correctly react in a situation of human dramas resulting from the outcomes of accident events.

Properly collected and prepared documentation in cases concerning sudden illnesses constitutes the base for correctly determining the causes of an accident and issuing a correct medical opinion by the doctor – inspector in charge of medical certification supervision. And in turn, a correct opinion of LRIOL is binding for ultimately closing an accident case – issuing a correct decision concerning a one-time compensation due to an accident during agricultural work.

Properly conducting post-accident proceedings allows developing detailed analyses, developing correct directions of the Fund’s prevention activities, which ultimately leads to reducing the number of accidents in agriculture. This is confirmed by statistics: at the beginning of the functioning of KRUS there were more than 60 thousand accidents reported annually to organizational units (in 1993 – 66 thousand). In 2021 there were 12 thousand reports, meaning more than 80% less, and at that time the accident index²⁸ dropped from 24.6 to 8.4.

27. The mission of the Agricultural Social Insurance Fund is effectively and professionally implementing tasks resulting from the Act on social insurance of farmers, KRUS, *Księga Zintegrowanego Systemu Zarządzania*, Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Wydanie XXI, September 1, 2022, p. 15.

28. Accident rate: number of decisions granting the one-time compensation for an accident during work per 1000 insured in KRUS.

Bibliography

- Kraska P.**, *Nowe spojrzenie Sądu Najwyższego na pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2019, nr 70, p. 113–114.
- Jaskuła W.**, *Użytki a prawo do jednorazowego odszkodowania*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2011, nr 41.
- Jaworska-Spičak E.**, *Pojęcie wypadku przy pracy rolniczej*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37.
- KRUS**, *Księga Zintegrowanego Systemu Zarządzania*, Zintegrowany System Zarządzania KRUS/Biblioteka dokumentów/Księgi Zintegrowanego Systemu Zarządzania, Wydanie XXI, 1.09.2022.
- KRUS**, *OR Procedura obsługi wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych*, Zintegrowany System Zarządzania KRUS/Organizacja/Mapa Procesów/Proces działania prewencyjne i rehabilitacja, Wydanie XXIV, 7.03.2022.
- KRUS**, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku*, Warsaw 2022.
- KRUS**, *Zarządzenie nr 40 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 6 lipca 2017 r. w sprawie zasad przyjmowania zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej, ustalania jego okoliczności i przyczyn oraz rozpatrywania wniosku o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej*, Dziennik Urzędowy KRUS z 6 lipca 2017 roku, poz. 44.
- Puślecki D.**, *Przedmiot i zakres ochrony ubezpieczenia wypadkowego rolników*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2010, nr 37.
- Rozporządzenie** Ministra Polityki Społecznej z 28 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu i trybu zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej oraz ustalania jego okoliczności i przyczyn, Dz. U. 2005 nr 76 poz. 669.
- Ustawa** z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, t.j. Dz. U. 2022 poz. 933.
- Walczak D.**, *Wypadek przy pracy rolniczej – aspekty prawne i konsekwencje praktyczne*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2018, nr 65.
- Wyrok SN** z 11 lutego 1963 r., III PO 15/62, Legalis nr 11960.
- Wyrok SN** z 16 czerwca 1980 r., III PR 33/80, Legalis nr 22091.
- Wyrok SN** z 29 listopada 1990 r., II PR 52/90, PiZS 1991 nr 4, poz. 63.
- Wyrok SN** z 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, Legalis nr 47975.
- Wyrok SN** z 12 stycznia 2001 r., II UKN 176/00, Legalis nr 54365.
- Wyrok SN** z 28 kwietnia 2005 r., I UK 257/04, Legalis nr 288985.
- Wyrok SR** w Łomży – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 grudnia 2019 r., IV U 56/19, Legalis nr 2274206.
- Wyrok SR** w Bydgoszczy – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 22 lutego 2021 r., VII U 1006/19, Legalis nr 2555794.

Conducting post-accident proceedings in the Agricultural Social Insurance Fund

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-PR.810.2.14.2017 of March 29, 2017.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.5.2017 of May 19, 2017.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.4.2018 of January 17, 2018.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.17.2018 of April 30, 2018.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.14.2019 of March 12, 2019.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.7.21.2020 of March 6, 2020.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.6.2020 of April 24, 2020.

Zintegrowany System Zarządzania KRUS, Dokumentacja Biur, Biuro Prewencji, pismo 0000-BP.810.2.9.2021 of March 24, 2021.

received: 25.07.2022
accepted: 17.10.2022

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0)

